

Bryssel den 19 maj 2026
(OR. en)

9302/26

JAI 590
SCHENGEN 9
SCH-EVAL 22
FRONT 94
IXIM 111
MIGR 134
ASILE 46
ENFOPOL 174
COMIX 112
CORDROGUE 65
VISA 52
CH
IS
LI
NO

FÖLJENOT

från: Europeiska kommissionens generalsekreterare, undertecknat av
Martine DEPREZ, direktör

inkom den: 18 maj 2026

till: Thérèse BLANCHET, generalsekreterare för Europeiska unionens råd

Komm. dok. nr: COM(2026) 150 final

Ärende: MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL
EUROPAPARLAMENTET, EUROPEISKA RÅDET, RÅDET,
EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN OCH
REGIONKOMMITTÉN
Rapport om Schengenläget 2026

För delegationerna bifogas dokument – COM(2026) 150 final.

Bilaga: COM(2026) 150 final

Bryssel den 18.5.2026
COM(2026) 150 final

**MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET,
EUROPEISKA RÅDET, RÅDET, EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA
KOMMITTÉN OCH REGIONKOMMITTÉN**

Rapport om Schengenläget 2026

{SWD(2026) 150 final}

RAPPORT OM SCHENGENLÄGET 2026

1. SCHENGEN I EN FÖRÄNDERLIG VÄRLD: KONSOLIDERING OCH BEREDSKAP INFÖR FRAMTIDA UTMANINGAR

Sedan Schengencykeln inleddes 2022 ⁽¹⁾ har den årliga rapporten om Schengenläget gett en **strategisk överblick och en övergripande lägesöversikt** över Schengenområdet. Genom integrerade analyser och evidensbaserade insikter har rapporten format en sammanhängande och framåtblickande politisk agenda för Schengen. Rapporten har säkerställt fortsatt politisk uppmärksamhet i Schengenrådet, utgjort ett stöd för ett effektivt fastställande av prioriteringar och bidragit till ett mer samordnat engagemang i frågor som rör Schengen.

Schengenområdet fortsätter att visa motståndskraft med stöd av **gemensamma insatser** på både EU-nivå och nationell nivå som har **gett konkreta resultat**. De omfattar bland annat en minskning av antalet olagliga gränspassager och sekundära förflyttningar inom Schengenområdet, förstärkt gränsöverskridande samarbete och en ökning av antalet faktiska återvändanden av personer som inte har rätt att stanna i EU.

Trots dessa konkreta resultat fortsätter Schengenutvärderingarna att identifiera brister som skyndsamt måste åtgärdas. Detta är särskilt viktigt mot bakgrund av **dagens instabila geopolitiska miljö** och ett alltmer komplext **säkerhetslandskap**, som kräver ett kollektivt ansvarstagande för att säkerställa att Schengenområdet förblir säkert, enat och resiliert.

Prioriteringarna för den femte Schengencykeln (2026–2027) kommer att inriktas på följande: Att befästa resultat, åtgärda återstående brister och förbättra beredskapen för att möta nuvarande och framtida utmaningar. Kommissionens förslag till nästa fleråriga budgetram utgör en strategisk möjlighet till fortsatt stöd till varaktiga och riktade investeringar i reformer som bidrar till ett välfungerande Schengenområde.

Genom att fokusera på konsolidering och beredskap kommer EU att fortsätta att leverera resultat när det gäller en av dess mest konkreta landvinningar: ett Schengenområde som inför nya utmaningar är säkert, enat och resiliert.

2. RAPPORT OM SCHENGENLÄGET 2026: DAGS ATT KONSOLIDERA

2.1. Schengenområdets yttre dimension: ett strategiskt tillvägagångssätt för EU:s viseringspolitik

Under 2025 var Schengenområdet fortsatt det mest besökta resmålet i världen och lockade över 790 miljoner resenärer. Schengenstaterna utfärdade 10 miljoner viseringar, och mer än 60 länder hade viseringsfritt tillträde till Schengenområdet. **Den gemensamma viseringspolitiken** är den första linjen i EU:s säkerhetskontroll och är därför avgörande för Europas säkerhet och bidrar till att förhindra irreguljär migration, organiserad brottslighet och terrorism. Den underlättar också tillträdet till Schengen för resenärer med ärligt uppsåt och säkerställer tillförlitliga förbindelser med partnerländer som bygger på respekt för och anpassning till unionens regler.

⁽¹⁾ Schengencykeln är uppbyggd kring en årlig rapporterings- och uppföljningsram som består av följande instrument: Rapporten om Schengenläget, där de viktigaste politiska och operativa prioriteringarna som ska vägleda Schengenrådets möten som hålls varje kvartal. Schengenbarometern+, som två gånger om året ger en regelbunden lägesbild av utvecklingen i hela området och som bygger på bidrag från medlemsstaterna och från EU-organ. Resultattavlan för Schengen, se fotnot 60. Kommissionens Schengensamordnare tillhandahåller stöd till cykelns övergripande funktion genom strukturerade bilaterala och multilaterala kontakter med medlemsstaterna.

I januari 2026 antog kommissionen den allra första **EU-strategin för viseringspolitik** ⁽²⁾, som fastställer en ram för en viseringspolitik som främjar unionens långsiktiga intressen, stärker säkerheten i hela Schengenområdet, främjar EU:s välstånd och konkurrenskraft samt framhåller unionens ställning och resiliens på den globala arenan.

I strategin fastställs en **ambitiös agenda och konkreta åtgärder** som kommer att bidra till att stärka Schengenområdets yttre dimension. I denna Schengencykel kommer fokus att ligga på att utveckla en ny bedömningsram med tydliga kriterier för beviljande av viseringsfri status för partnerländer, vilket ska tjäna EU:s strategiska intressen mer effektivt, samt på att förbereda en riktad översyn av viseringskodexen för att stärka EU:s säkerhet. För att ytterligare stärka EU:s globala konkurrenskraft kommer strategin också att främja partnerskap med viktiga partnerländer för att bättre matcha ihop global talang med EU:s arbetsmarknadsbehov. I detta sammanhang är öppnandet av det första Legal Gateway-kontoret i Indien ⁽³⁾ ett viktigt steg mot att locka talanger och stärka ömsesidigt fördelaktigt samarbete. Fokus bör nu ligga på att genomföra detta framgångsrikt samt på att etablera europeiska Legal Gateway-kontor i andra viktiga partnerländer.

I strategin tillkännagavs dessutom riktade åtgärder för att stödja medlemsstaternas kapacitet att hantera **viseringsförfarandet** på ett effektivt sätt. Av Schengenutvärderingarna och övervakningsverksamheten 2025 framgick att granskningen av viseringsansökningar överlag fungerar väl, med etablerade förfaranden som säkerställer högkvalitativt beslutsfattande. Även om betydande åtgärder har vidtagits för att minska väntetiderna för tidsbokning för visering och för handläggningen av viseringsansökningarna, är det fortfarande långa väntetider hos konsulat på vissa platser. Genomförandet av strategin kommer därför också att hjälpa medlemsstaterna att hantera stora mängder ansökningar, särskilt under perioder med hög belastning, till exempel genom att införa it-system för gränsförvaltning och särskilt stödja Frontex när det gäller att hålla kurser för konsulära tjänstemän och bistå vid dokumentkontroll och upptäckt av dokumentbedrägeri.

2.2. En integrerad yttre gräns för ett säkert Schengenområde

Att upprätthålla säkerheten vid Schengenområdets yttre gränser kräver ständig vaksamhet mot nya geopolitiska risker, samtidigt som det säkerställs att de grundläggande rättigheterna respekteras ⁽⁴⁾.

I mitten av oktober 2025 började Schengenstaterna gradvis införa **in- och utresesystemet**, ett av de mest avancerade gränsförvaltningssystemen i världen, som gör det möjligt att registrera tredjelandsmedborgare och i realtid dela information om vem som passerar EU:s gränser, när och var, samt information om nekade inresor. Under det sex månader långa gradvisa införandet har systemet visat sig ha tydliga fördelar för EU-medborgarnas säkerhet genom att hindra kriminella, bedragare och dokumentförfalskare från att passera gränser under falsk identitet eller med förfalskade handlingar. Sedan dess har Schengenstaterna registrerat över 60 miljoner in- och utresor för tredjelandsmedborgare. Dessutom registrerades över 30 000 nekade inresor i systemet på grund av att villkoren för inresa inte var uppfyllda. Bland dessa fall ansågs nästan 800 personer utgöra ett hot mot den inre säkerheten, medan nästan 7 000 resenärer nekades inresa för att ha överskridit sin vistelse i Schengenområdet ⁽⁵⁾. Sedan in- och utresesystemet togs i drift har de dagliga kontrollerna av fingeravtryck i Schengens informationssystem (SIS) och det automatiska

⁽²⁾ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet och rådet om EU:s strategi för viseringspolitiken, COM(2026) 43 final, 29.1.2026.

⁽³⁾ EU:s Legal Gateway (<https://eu-legal-gateway.eu/>).

⁽⁴⁾ Europeiska rådet, Europeiska rådets möte (den 19 mars 2026) – slutsatser, EUCO 1/26, 19 mars 2026.

⁽⁵⁾ Dessa siffror är aktuella per den 20 april 2026.

fingeravtrycksidentifieringssystemet (Afis) som utförs av alla medlemsstater ökat från omkring 17 000 till omkring 87 000.

Under den gradvisa inledningen införde merparten av Schengenstaterna in- och utresesystemet på ett effektivt sätt, och de flesta länder överskred de erforderliga tröskelvärdena för registrering. Möjligheten att tillfälligt stänga ner in- och utresesystemet, antingen helt eller partiellt, utnyttjades endast vid några få tillfällen. Vissa Schengenstater upplevde utmaningar i samband med infrastrukturen, exempelvis när det gällde självbetjäningssystemens funktion, kapaciteten att fullt ut registrera biometriska uppgifter och när det var många flyg vid vissa tidpunkter.

In- och utresesystemet har sedan den 10 april 2026 varit i full drift med alla funktioner vid alla gränsövergångsställen i Schengenområdet. På det hela taget har in- och utresesystemet fungerat effektivt och medfört påtagliga fördelar för EU:s säkerhet. För att ytterligare optimera införandet av in- och utresesystemet uppmanas medlemsstaterna att i större utsträckning använda automatisering vid gränserna⁽⁶⁾, se till att det finns tillräckligt många gränskontrolltjänstemän och flödesansvariga och tillhandahålla lämplig infrastruktur, utrustning, vägledning och utbildning. Samtidigt kommer kommissionen, medlemsstaterna samt berörda parter inom transport och turism att fortsätta att ha ett nära samarbete, särskilt inför sommarsäsongens resande.

Den kommande lanseringen av **EU-systemet för reseuppgifter och resetillstånd** (Etias) kommer att utgöra ytterligare ett praktiskt steg när det gäller att stärka skyddet av EU:s yttre gränser. Med Etias går det identifiera och bedöma personer som utgör potentiella risker och hindra dem från att resa in i Schengenområdet, samtidigt som sömlösa resor bibehålls för de allra flesta besökare. Etias kommer att tillföra ett tydligt mervärde genom att stärka riskbedömningen före resa och möjliggöra tidigare identifiering av potentiella säkerhetsproblem före ankomsten vid de yttre gränserna. Förberedelserna går framåt, och samordnade insatser pågår på EU-nivå och nationell nivå för att säkerställa ett effektivt införande av Etias. Det är viktigt att i ett tidigt skede involvera berörda parter inom resebranschen för att detta projekt ska lyckas.

Vid sidan av toppmoderna it-system måste en **stark och permanent gränskontrollkapacitet finnas på plats för att skydda säkerheten vid våra gemensamma yttre gränser**. Denna kapacitet är beroende av tillgången på lämplig utrustning och av tillräckligt många och välutbildade gränskontrolltjänstemän vid Schengenområdets yttre gränser. Flera medlemsstater gjorde förbättringar under 2025⁽⁷⁾ genom att vidta åtgärder för att öka personalstyrkan, men en varaktig brist fortsätter att påverka centrala funktioner⁽⁸⁾ på grund av bristande resurser och en brist på strukturerade personalstrategier på medellång och lång sikt.

Även om ytterligare insatser krävs för att öka antalet utbildade gränskontrolltjänstemän, stödde Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån (Frontex) under 2025 medlemsstaterna med 18 453 utplaceringar av personal från den stående styrkan⁽⁹⁾ som gav operativt, tekniskt och logistiskt stöd vid 35 insatser i viktiga medlemsstater⁽¹⁰⁾. Kommissionen förbereder ett lagstiftningsförslag 2026 för att ytterligare stärka Frontex mandat.

⁽⁶⁾ Till exempel användning av förhandsregistreringsautomater, elektroniska spärrar och mobilappen Travel to Europe som utvecklats av Frontex.

⁽⁷⁾ Särskilt i Tjeckien, Estland, Grekland, Frankrike, Kroatien, Italien, Malta, Österrike, Polen och Rumänien.

⁽⁸⁾ Särskilt i Spanien, Lettland, Litauen, Portugal, Slovenien och Slovakien.

⁽⁹⁾ Dessa omfattar personal från kategorierna 1, 2 och 3. En personalresurs kan utplaceras flera gånger, och de viktigaste utplaceringarna under 2025 var de gemensamma insatserna i Grekland, Spanien och Italien.

⁽¹⁰⁾ *Frontex 2025 in brief* (https://www.frontex.europa.eu/2025-in-brief/#under_hero_section).

In- och utresekontroller

In- och utresekontroller av hög kvalitet vid EU:s yttre gränser är avgörande för att stoppa allvarliga säkerhetshot innan de når Schengenområdet. Flera Schengenstater förbättrade kvaliteten på in- och utresekontrollerna genom en mer konsekvent kontroll av inresevillkoren och ökad användning av automatisering⁽¹¹⁾. Vissa länder har gjort betydande framsteg på detta område. Exempelvis har Rumänien framgångsrikt automatiserat förfarandena för rapportering av träffar från sina elektroniska spärar till fördjupade kontroller och integrerat det nationella systemet för förhandsinformation om passagerarna i sitt gränskontrollsystem. Dessa åtgärder har gjort det möjligt att genomföra effektiva in- och utresekontroller av hög kvalitet.

Det krävs dock fortfarande ytterligare insatser för att förbättra den effektiva användningen av EU:s och nationella databaser, stärka åtgärderna mot dokumentbedrägeri, förbättra samarbetet mellan olika organ och införa biometrisk verifiering för att åtgärda befintliga brister och stärka säkerheten⁽¹²⁾.

År 2025 gjordes ett oanmält Schengenutvärderingsbesök och allvarliga brister konstaterades i medlemsstatens⁽¹³⁾ kapacitet att förvalta sina yttre gränser. Efter utvärderingen tog medlemsstatens myndigheter med stöd av Frontex initiativ till omedelbara korrigerande åtgärder.

Gränsövervakning

En kombination av robusta in- och utresekontroller och effektiv gränsövervakning ger den **mest effektiva skyddsnivån**. Antalet upptäckta olagliga gränspassager vid EU:s yttre gränser har stadigt minskat under de senaste åren och sjunkit till mindre än 180 000, vilket innebär en ytterligare minskning med över 25 % jämfört med 2024⁽¹⁴⁾. I flera Schengenstater⁽¹⁵⁾ har den förstärkta övervakningen bidragit till bättre upptäcktsfrekvens, snabbare insatstider, färre olagliga gränspassager och förbättrad situationsmedvetenhet. EU:s östra landgränsområde har också förstärkts grundligt med hållbara integrerade övervakningsåtgärder med stöd av nationella medel och EU-medel. Avsevärda investeringar har gjorts i gränsövervakningskapacitet, bland annat inköp av ny utrustning, upprustning av befintlig utrustning och ökad användning av avancerad teknik som exempelvis obemannade luftfartyg och fartyg, uppgraderad radiokapacitet och ny stationär utrustning.

Trots dessa framsteg är **övervakningstäckningen och integreringen av system fortfarande ojämn** i Schengenområdet, vilket återspeglar brister när det gäller utrustning, underhåll och strategisk planering. I flera medlemsstater⁽¹⁶⁾ har en integrerad gränsövervakningsstrategi ännu inte upprättats fullt ut, särskilt när det gäller tidig upptäckt av olagliga inresor och riskbedömning i realtid.

Med utgångspunkt i befintlig **nationell och europeisk kapacitet** krävs på samma sätt ytterligare framsteg mot en fullt integrerad och konsekvent lägesbild för att stärka medlemsstaternas kapacitet att utveckla omfattande och aktuella underrättelser om migrationsflöden, smuglingsnätverk och framväxande hot. Detta kommer att uppnås

⁽¹¹⁾ Exempelvis Bulgarien, Frankrike, Österrike, Polen, Rumänien, Finland och Schweiz.

⁽¹²⁾ Exempelvis i Bulgarien, Grekland, Spanien, Frankrike, Ungern, Portugal och Slovenien.

⁽¹³⁾ Vid ett oanmält Schengenutvärderingsbesök i Portugal i december 2025 blottades allvarliga brister i in- och utresekontrollerna vid de yttre gränserna på Lissabons flygplats.

⁽¹⁴⁾ Frontex, *Irregular border crossings down 26 % in 2025, Europe must stay prepared*. (<https://www.frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/frontex-irregular-border-crossings-down-26-in-2025-europe-must-stay-prepared-lyKpVb>).

⁽¹⁵⁾ Exempelvis i Bulgarien, Estland, Lettland, Litauen, Ungern, Norge, Polen, Rumänien och Finland.

⁽¹⁶⁾ Exempelvis i Danmark, Grekland, Frankrike, Kroatien och Slovenien.

genom ett effektivt genomförande av det europeiska gränsövervakningssystemet (Eurosur), som är den tekniska och operativa ryggraden i EU:s gränssäkerhet. Det kommer att bidra till att förbättra Schengenområdets kapacitet att hantera plötsliga inflöden eller framväxande säkerhetshot. Närmare synergier mellan gränsmyndigheter och Europol skulle också stärka situationsmedvetenheten och riskanalysen och förbättra upptäckten av gränsöverskridande brotts- och terroristhot.

En stärkt resiliens vid våra gemensamma yttre gränser kräver en starkare samordning mellan alla aktörer som är involverade i gränsförvaltning, migration och återvändande. Från och med juni 2026 kommer det nya screeningförfarandet vid EU:s yttre gränser att göra det möjligt att snabbt identifiera och bedöma alla tredjelandsmedborgare som försöker att resa in olagligt i EU. I detta sammanhang är det viktigt att alla medlemsstater är redo att införa de nya **screeningreglerna** för att säkerställa att alla personer som genomgår screening hänvisas till det relevanta förfarandet⁽¹⁷⁾. Denna ram kommer att vara avgörande för både säkerheten och en effektiv migrationshantering i EU, och dess praktiska tillämpning kommer att bedömas under de Schengenutvärderingar som planeras till andra halvåret 2026.

Beredskapsplanering

Det har gjorts stora framsteg i och med att alla medlemsstater har utarbetat **beredskapsplaner** för gränsförvaltning i händelse av en massiv tillströmning av tredjelandsmedborgare vid EU:s gränser. Vidare har de allra flesta medlemsstater upprättat beredskapsplaner som bygger på omfattande riskbedömningar och scenarier, och endast tre länder⁽¹⁸⁾ håller fortfarande på att formalisera sådana planer och sex länder⁽¹⁹⁾ har ännu inte testat genomförandet av sina beredskapsplaner.

Regelverket för beredskap har traditionellt varit inriktat på gränsförvaltning, men det måste bättre integrera andra relaterade förfaranden, särskilt förfaranden för återvändande. Det finns fortfarande skillnader i den nationella beredskapen, och det är allt tydligare att en nivå som tidigare har varit tillräcklig inte längre är tillräcklig för dagens utmaningar, särskilt mot bakgrund av den pågående krisen i Mellanöstern. Schengenutvärderingar visar att merparten av Schengenstaterna⁽²⁰⁾ fortfarande behöver integrera återvändandeinsatser fullt ut på grundval av riskanalyser. För att hantera detta måste beredskapsplaneringen bli mer europeisk, med nationella ramar som mer systematiskt är anpassade till EU:s verktyg och mekanismer och har en starkare koppling till planeringen i angränsande medlemsstater. Detta kommer att möjliggöra snabbare, mer förutsägbara och mer samordnade kollektiva insatser när ett ökat tryck uppstår.

Det är samtidigt viktigt att övergå från i huvudsak formella planeringsramar till system som är helt integrerade i den dagliga verksamheten och som kan stödja snabba, samordnade insatser när kriser uppstår. I åtta Schengenstater⁽²¹⁾ omfattar de nationella planerna inte möjligheten att använda EU-stöd och i elva⁽²²⁾ omfattar de inte samordning med Frontex. I tio länder⁽²³⁾ har angränsande medlemsstater inte rådfrågats när beredskapsplanerna har

⁽¹⁷⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1356 av den 14 maj 2024 om införande av screening av tredjelandsmedborgare vid de yttre gränserna och om ändring av förordningarna (EG) nr 767/2008, (EU) 2017/2226, (EU) 2018/1240 och (EU) 2019/817, EUT L, 2024/1356, 22.5.2024.

⁽¹⁸⁾ Grekland, Spanien och Österrike.

⁽¹⁹⁾ Grekland, Spanien, Italien, Nederländerna, Österrike och Schweiz.

⁽²⁰⁾ I synnerhet Belgien, Bulgarien, Tjeckien, Danmark, Tyskland, Grekland, Spanien, Island, Italien, Cypern, Lettland, Litauen, Luxemburg, Malta, Polen, Portugal, Slovakien och Sverige.

⁽²¹⁾ Belgien, Tjeckien, Grekland, Spanien, Island, Norge, Schweiz och Sverige.

⁽²²⁾ Belgien, Tjeckien, Danmark, Estland, Grekland, Spanien, Island, Italien, Nederländerna, Österrike och Sverige.

⁽²³⁾ Belgien, Danmark, Grekland, Spanien, Island, Italien, Malta, Nederländerna, Slovenien och Sverige.

fastställts så att det ska gå att göra snabbare, mer förutsägbara och mer samordnade kollektiva insatser när ett ökat tryck uppstår.

EU måste även vara berett på det potentiella hotet mot EU:s inre säkerhet från ryska före detta soldater som har deltagit i anfallskriget mot Ukraina. Till följd av Europeiska rådets möte i mars 2026 kommer kommissionen att förbereda en bedömning av möjliga sätt att hantera denna fråga.

Schengencykeln 2026–2027 bör fortsätta att fokusera på att säkerställa en integrerad yttre gräns för ett säkert Schengenområde. Detta omfattar förstärkt beredskapsplanering och situationsmedvetenhet, löpande förbättringar av in- och utresekontrollerna och gränsövervakningen, bland annat genom fullständig användning av it-system, och säkerställande av ett effektivt genomförande av screeningförfaranden.

2.2 Effektiva återvändandesystem ligger till grund för Schengenområdets integritet

Under årens lopp har återvändande blivit en central prioritering som erkänns som en faktor som ligger till grund för trovärdigheten, effektiviteten och hållbarheten i systemet som helhet. En grundläggande förutsättning för ett välfungerande Schengenområde är därför att det säkerställs att de som inte har rätt att stanna återvänder.

En ny rättslig ram för ett gemensamt europeiskt återvändandesystem

I kommissionens förslag till en ny återvändandeförordning⁽²⁴⁾ behandlas viktiga strukturella hinder som identifierats i tidigare periodiska Schengenutvärderingar och 2024 års tematiska Schengenutvärdering om effektivare återvändanden. Kommissionen välkomnar att interinstitutionella förhandlingar har inletts och är redo att stödja en slutlig överenskommelse som tillgodoser EU:s behov.

Parallellt med detta har återvändandesamordnaren spelat en central roll i utformningen av en mer enhetlig och strategisk EU-strategi för återvändande genom högnivånätverket för återvändande genom att främja systematiskt utbyte av god praxis om återvändande till politiskt känsliga och prioriterade tredjeländer samt återvändande av tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i medlemsstaterna och utgör ett säkerhetshot. I synnerhet gjordes framsteg genom arbetsgruppen för statistik med att förbättra övervakningen och öka tillförlitligheten i uppgifterna om återvändande. Samordnaren prioriterade även att stärka samarbetet när det gäller ensamkommande barn, bland annat genom utbyten mellan medlemsstaterna och genom att utforska gemensamma strategier med partnerländer.

Operativa förbättringar ger mer effektiva återvändanden

Återvändandepolitikens effektivitet mäts genom konkreta resultat på fältet. Under 2025 noterades i 17 Schengenstater en lätt uppåtgående trend i de nationella återvändandesystemens effektivitet⁽²⁵⁾. Dessa framsteg ledde till ett **ökat antal faktiska återvändanden** under 2025, med en ökning på 19 % jämfört med föregående år. Nationella lagstiftningsreformer bidrog till framstegen, bland annat de som antogs för att genomföra den nya migrations- och asylpakten. Frontex gav betydande stöd till medlemsstaterna på återvändandeområdet. År 2025 placerade **Frontex** ut 140

⁽²⁴⁾Europeiska kommissionen, förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av ett gemensamt system för återvändande av tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i unionen, COM (2025) 101 final.

⁽²⁵⁾Belgien, Danmark, Tyskland, Estland, Grekland, Spanien, Frankrike, Kroatien, Island, Italien, Cypern, Litauen, Luxemburg, Polen, Portugal, Finland och Sverige.

återvändandespecialister ⁽²⁶⁾ och stödde 63 500 faktiska återvändanden, vilket motsvarar 42 % av det totala antalet, och detta är en bekräftelse på den varaktiga uppåtgående trend som noterats under de senaste åren.

Det krävs ytterligare insatser i alla medlemsstater för att åtgärda utmaningar i samband med ett snabbt utfärdande av beslut om återvändande, effektivisering av förfarandena ⁽²⁷⁾ och genomförande av åtgärder för att förhindra avvikande och otillåtna sekundära förflyttningar ⁽²⁸⁾. Detta är särskilt viktigt när det gäller personer som kan utgöra säkerhetsrisker, vilket kräver att flera myndigheter involveras samt kräver specialiserad expertis och insatser för att förhindra avvikande ⁽²⁹⁾. Schengenutvärderingarna visade på en diskrepans mellan antalet utfärdade beslut om återvändande och antalet registreringar om återvändande som lagts in i Schengens informationssystem samt inkonsekvent inlämning av all relevant information i systemet ⁽³⁰⁾. Det är därför viktigt att fullt ut utnyttja registreringar om återvändande i SIS genom att systematiskt inkludera all relevant information, som exempelvis biometriska uppgifter, fotografier och säkerhetsflaggningar.

Frivilligt återvändande erkänns i allt högre grad som en central del av en effektiv och hållbar EU-politik för återvändande. Vissa medlemsstater ⁽³¹⁾ har gått mot mer proaktiva och skräddarsydda modeller, men den fulla potentialen hos frivilliga återvändanden har ännu inte förverkligats genom en konsekvent integrering av dessa i de nationella ramarna för återvändande ⁽³²⁾.

Medlemsstaterna har gjort satsningar på att stärka den **operativa kapaciteten** när det gäller att förbättra utbildningsramarna ⁽³³⁾, anslå ytterligare personalresurser ⁽³⁴⁾ och stärka samordningen mellan nationella myndigheter ⁽³⁵⁾. Ytterligare insatser krävs för att säkerställa varaktiga och fortsatta effekter när det gäller de operativa resultaten, särskilt där bristen på lämplig och tillräcklig kapacitet fortfarande är ett av de största hindren för genomförandet av återvändanden ⁽³⁶⁾.

Den gradvisa **moderniseringen av operativa verktyg och system för återvändande** går framåt i flera medlemsstater ⁽³⁷⁾. Denna process är dock fortfarande ofullständig. I synnerhet pågår fortfarande en förbättring av systemen för hantering av återvändandeärenden i flera Schengenstater ⁽³⁸⁾, vilket understryker behovet av att påskynda den digitala omställningen som förberedelse för nästa fas av den EU-omfattande

⁽²⁶⁾ Trots denna siffra kvarstår utmaningar när det gäller att tillgodose behoven av utplacering av återvändandespecialister på grund av de höga kraven på språkkunskaper och specialiserad operativ kompetens.

⁽²⁷⁾ Exempelvis i Spanien, Italien, Polen och Portugal.

⁽²⁸⁾ Exempelvis i Spanien, Portugal och Schweiz.

⁽²⁹⁾ Jämför 2026 års förteckning över bästa praxis som identifierats inom ramen för Schengenregelverkets utvärderings- och övervakningsmekanism. Bulgariens strategi att systematiskt fråga ut omhändertagna tredjelandsmedborgare och kontrollera dem mot EU-databaser och internationella databaser för att upptäcka potentiella säkerhetsrisker identifierades som bästa praxis under Schengenutvärderingen av landet.

⁽³⁰⁾ Enligt artikel 3.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1860 av den 28 november 2018 om användning av Schengens informationssystem för återvändande av tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i medlemsstaterna (EUT L 312, 7.12.2018) är medlemsstaterna skyldiga att skapa en registrering om återvändande efter utfärdandet av ett beslut om återvändande.

⁽³¹⁾ Exempelvis Belgien och Italien.

⁽³²⁾ Exempelvis i Spanien och Portugal.

⁽³³⁾ Belgien, Frankrike och Italien.

⁽³⁴⁾ Exempelvis Italien, Litauen och Malta.

⁽³⁵⁾ Exempelvis i Finland.

⁽³⁶⁾ I synnerhet i Grekland, Spanien och Portugal.

⁽³⁷⁾ Inklusiva Frankrike och Cypern.

⁽³⁸⁾ Exempelvis Belgien, Bulgarien, Danmark, Tyskland, Grekland, Spanien, Island, Italien, Lettland, Liechtenstein, Luxemburg, Ungern, Malta, Portugal, Slovenien och Slovakien.

digitaliseringen av återvändandeförfaranden och kommissionens kommande lagstiftningsförslag på detta område under 2026.

Återvändandeprocessen måste åtföljas av starka och effektiva **skyddsåtgärder för att garantera de grundläggande rättigheterna**. År 2025 kunde man se en allmän förbättring av kvaliteten på och tillämpningen av dessa skyddsåtgärder. Flera medlemsstater⁽³⁹⁾ förbättrade sina beslutsprocesser för återvändandeärenden så att de respekterar non-refoulement-principen, rätten att höras, tillhandahållandet av lämplig information och faktisk tillgång till rättsmedel. Det krävs dock ytterligare insatser för att konsolidera och upprätthålla dessa förbättringar⁽⁴⁰⁾, bland annat när det gäller övervakningssystem för påtvingat återvändande⁽⁴¹⁾ och överklagandeförfaranden för beslut om återvändande⁽⁴²⁾.

Ett effektivt återvändande av tredjelandsmedborgare kommer att förbli en central prioritering under Schengencykeln 2026–2027. År 2026 kommer det nya gränsförfarandet för återvändande att inledas inom ramen för den nya migrations- och asylpakten. Det är därför helt avgörande att de nationella systemen är fullt förberedda för att säkerställa ett effektivt och konsekvent genomförande av pakten. Ett fullständigt och lägligt genomförande av rekommendationerna från Schengenutvärderingen kommer att spela en central roll för att uppnå detta mål.

2.3 Samarbete kring inre säkerhet

Samarbetet kring den inre säkerheten är avgörande för Schengenområdet, eftersom det omfattar åtgärder som upprätthåller säkerheten och effektiviteten i brottsbekämpningen. Schengenutvärderingarna visar dock att vissa utmaningar fortfarande kvarstår.

Ett effektivt och säkert informationsutbyte

Informationsutbytet är en central del av Schengens system för inre säkerhet. Särskilda framsteg har gjorts i de 19 medlemsstater som har anmält ett fullständigt införlivande av **direktivet om informationsutbyte**⁽⁴³⁾ och i de 18 medlemsstater⁽⁴⁴⁾ som har inrättat nationella ärendehanteringssystem som är interoperabla med nätapplikationen för säkert informationsutbyte (Siena). Schengenutvärderingarna 2025 blottade dock luckor mellan det formella införlivandet av direktivet och den operativa effektiviteten. I var och en av de fem medlemsstater som utvärderades 2025⁽⁴⁵⁾ har den enda kontaktpunkten ännu inte helt uppfyllt direktivets krav, vilket har lett till ett långsammare gränsöverskridande informationsutbyte som dessutom är mindre standardiserat och mer felbenäget än vad som var tänkt vid utformningen.

⁽³⁹⁾ Exempelvis Belgien, Malta och Portugal.

⁽⁴⁰⁾ Exempelvis i Grekland och Ungern.

⁽⁴¹⁾ Exempelvis i Tjeckien, Tyskland, Spanien, Island, Österrike och Portugal.

⁽⁴²⁾ Belgien, Bulgarien, Tjeckien, Estland, Grekland, Spanien, Kroatien, Island, Italien, Lettland, Litauen, Luxemburg, Ungern, Malta, Nederländerna, Norge, Österrike, Portugal, Rumänien, Slovenien, Slovakien, Finland och Sverige.

⁽⁴³⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2023/977 av den 10 maj 2023 om informationsutbyte mellan medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter, EUT L 134, 22.5.2023. I direktivet fastställs harmoniserade regler för ett adekvat och snabbt informationsutbyte mellan de behöriga brottsbekämpande myndigheterna för att förebygga, upptäcka eller utreda brott. I april 2026 hade 19 medlemsstater anmält ett fullständigt införlivande av direktivet, medan fyra hade anmält ett partiellt införlivande. Motiverade yttranden utfärdades för de återstående tre medlemsstaterna (Belgien, Estland och Spanien).

⁽⁴⁴⁾ Tjeckien, Tyskland, Irland, Grekland, Kroatien, Italien, Cypern, Lettland, Liechtenstein, Litauen, Luxemburg, Nederländerna, Norge, Österrike, Portugal, Slovenien, Schweiz och Sverige.

⁽⁴⁵⁾ Bulgarien, Österrike, Rumänien, Slovenien och Schweiz.

Schengenutvärderingarna har visat att SIS funktioner inte maximeras ⁽⁴⁶⁾. Till exempel är det systematiska tillägget av biometriska uppgifter till registreringar i SIS, införandet och användningen av fingeravtryckssökningar av alla berörda myndigheter, särskilt vid in- och utresekontroller och av migrationsmyndigheter ⁽⁴⁷⁾, och utbytet av terrorismrelaterade SIS-träffar med Europol fortfarande inkonsekvent ⁽⁴⁸⁾. Jämförelsevis uppnår medlemsstater som har investerat i automatisering och systematisk integrering av ärendehanteringssystem och nationella databaser bevisligen bättre operativa resultat ⁽⁴⁹⁾.

Det finns dessutom strukturella utmaningar med anknytning till **personalresurser** och **teknisk kapacitet**. Flera medlemsstater ⁽⁵⁰⁾ upplever personalbrist antingen på sina N.SIS-byråer och/eller på sina Sirenekontor ⁽⁵¹⁾ och gemensamma kontaktpunkter, vilket inverkar negativt på driftskontinuiteten och kvaliteten på informationsutbytet.

Brottsbekämpande samarbete

Schengenutvärderingarna visar ständigt att de rättsliga och institutionella grunderna för gränsöverskridande brottsbekämpande samarbete i stort sett är på plats i hela Schengenområdet, men att deras operativa potential fortfarande är underutnyttjad. Polisens samsarbetscentraler är värdefulla nav för det dagliga samarbetet, men de fortsätter att främst fungera som informationsförmedlare snarare än som operativa stödresurser ⁽⁵²⁾.

De gemensamma insatserna ger en blandad bild. Det gränsöverskridande samarbetet mellan Österrike och Ungern är ett tydligt exempel på hur olika verktyg ⁽⁵³⁾ kan kombineras för att bilda ett enda sammanhängande system. De gemensamma insatserna i många medlemsstater är dock fortfarande reaktiva och partnerstyrda. Antalet övervakningsinsatser och gränsöverskridande förföljanden är systematiskt färre i utgående riktning än i inkommande, och infrastrukturen för gemensam operativ situationsmedvetenhet saknas i stor utsträckning.

I nära samarbete med medlemsstaterna för att ta itu med dessa och andra utmaningar inrättade kommissionen den **informella expertgruppen för gränsöverskridande operativt brottsbekämpande samarbete** för att utbyta bästa praxis, identifiera gemensamma utmaningar och ta fram praktiska lösningar. Med utgångspunkt i expertgruppens arbete kommer kommissionen att utarbeta en studie för att kartlägga befintliga samsarbetsavtal och tillhandahålla en grund för att bedöma huruvida den befintliga icke-bindande ramen för gränsöverskridande brottsbekämpande samarbete fortfarande fyller sin funktion. Detta blir allt mer relevant eftersom uppmaningen i den europeiska strategin för inre säkerhet ⁽⁵⁴⁾ om att inrätta en högnivågrupp för det framtida operativa brottsbekämpande samarbetet är ett direkt svar på vad Schengenutvärderingarna

⁽⁴⁶⁾ Belgien, Bulgarien, Grekland, Nederländerna, Norge, Österrike, Polen, Portugal, Slovenien, Slovakien, Finland och Sverige.

⁽⁴⁷⁾ Inkonsekvenser konstateras exempelvis i Tjeckien, Spanien, Frankrike, Island, Lettland, Litauen, Luxemburg, Ungern, Malta, Polen, Portugal, Slovenien och Sverige.

⁽⁴⁸⁾ Detta är fortfarande ett problem i alla medlemsstater utom Österrike.

⁽⁴⁹⁾ Tyskland och Österrike.

⁽⁵⁰⁾ Bulgarien, Tjeckien, Danmark, Estland, Grekland, Spanien, Frankrike, Kroatien, Island, Italien, Cypern, Lettland, Litauen, Luxemburg, Ungern, Malta, Nederländerna, Österrike, Portugal, Rumänien, Slovenien, Finland och Sverige.

⁽⁵¹⁾ Sirene står för "Begäran om kompletterande uppgifter vid det nationella gränsövergångsstället". Medlemsstater som använder SIS måste inrätta ett nationellt Sirenekontor som är öppet dygnet runt, sju dagar i veckan, med ansvar för informationsutbyte och samordning av insatser i samband med registreringar i SIS.

⁽⁵²⁾ Rådets rekommendation (EU) 2022/915 av den 9 juni 2022 om operativt brottsbekämpande samarbete, EUT L 158, 13.6.2022.

⁽⁵³⁾ Bilateral avtal, gemensamma samordningscentraler och Empact.

⁽⁵⁴⁾ Europeiska kommissionen, *Commission presents ProtectEU – Internal Security Strategy* (https://home-affairs.ec.europa.eu/news/commission-presents-protecteu-internal-security-strategy-2025-04-01_en).

konsekvent har funnit: de befintliga verktygen är i stort sett sunda men kräver en stabilare rättslig grund. Samtidigt kommer de kommande förslagen om att stärka **Europols mandat** att göra byrån bättre rustad att ge operativt stöd till medlemsstaterna, inbegripet genom att underlätta gränsöverskridande analyser, förbättra informationsutbytet och göra samordnade insatser mot hot som påverkar Schengenområdet.

Till grund för alla dessa insatser ligger ett behov av en gemensam yrkeskultur som bygger på ömsesidigt förtroende och interoperabla färdigheter. Kommissionen bedömer för närvarande hur man bäst kan stödja **brottsbekämpningsutbildning** genom Europeiska unionens byrå för utbildning av tjänstemän inom brottsbekämpning (Cepol). Det är särskilt viktigt att åtgärda brister på specialiserade områden såsom it-forensik, laglig dekryptering och avancerad dataanalys, eftersom brottsligheten i allt större utsträckning exploaterar ny teknik, inbegripet artificiell intelligens.

Situationen vid de inre gränserna

Schengen bidrar starkt till **en välfungerande inre marknad och ekonomiskt välstånd** i EU. När varor, arbetstagare och tjänster obehindrat kan passera de inre gränserna blomstrar gränsregionerna och de nationella ekonomierna gynnas av mindre administrativa bördor och stordriftsfördelar. För att utvärdera ”Schengeneffekten” har kommissionen tillsatt en utredning om fördelarna med Schengen och kostnaderna för att återinföra kontroller vid de inre gränserna, som kommer att offentliggöras under andra halvåret av 2026.

År 2025 fortsatte tio Schengenstater återinförandet av kontroller vid sina inre gränser⁽⁵⁵⁾ på grund av migrations- och säkerhetsproblem. Detta handlar bland annat om den fortsatta instabiliteten längs viktiga migrationsrutter, fientliga statliga aktörers användning av migration som vapen och det ihållande trycket från gränsöverskridande organiserad brottslighet.

När kontroller vid de inre gränserna återinförs är det avgörande att medlemsstaterna vidtar åtgärder för att **begränsa eventuella negativa konsekvenser för gränspendlare och gränsöverskridande samhällen**. Därför spelade Schengensamordnarens strukturerade dialog med de berörda medlemsstaterna liksom den samrådsprocess som inleddes inom ramen för den reviderade kodexen om Schengengränserna⁽⁵⁶⁾, en viktig roll, både för att uppnå konkreta resultat när det gäller att ta itu med väntetiderna vid de inre gränserna och för att förbättra den operativa samordningen och informationsutbytet. I de flesta fall rörde återinförandet av inre gränskontroller icke-systematiska stickprovskontroller.

Även om kontroller vid de inre gränserna kan spela en roll vad gäller att ta itu med vissa medlemsstaters migrations- och säkerhetsproblem finns det **effektivare och mer ändamålsenliga alternativ och lösningar**. I synnerhet kan operativt samarbete, informationsutbyte och kontroller inom territoriet vara ett värdefullt substitut för kontroller vid de inre gränserna, särskilt genom icke-systematiska poliskontroller eller mobil biometrisk identifiering och teknik för spårning av fordon⁽⁵⁷⁾. Rumäniens operativa strategi vid landets inre gränser mot Ungern och Bulgarien utgör en modell som skulle kunna kopieras av andra medlemsstater. Den kombinerar underrättelseledda gemensamma insatser, riktade riskbaserade poliskontroller, gemensamma patrulleringar och fullt fungerande samarbetscentraler för polisen.

⁽⁵⁵⁾ Europeiska kommissionen, *Temporary reintroduction of border control* (https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/schengen/schengen-area/temporary-reintroduction-border-control_sv).

⁽⁵⁶⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1717 av den 13 juni 2024 om ändring av förordning (EU) 2016/399 om en unionskodex om gränspassage för personer, EUT L, 2024/1717, 20.6.2024.

⁽⁵⁷⁾ Kommissionens rekommendation (EU) 2024/268 av den 23 november 2023 om samarbete mellan medlemsstaterna med avseende på allvarliga hot mot den inre säkerheten och den allmänna ordningen i området utan kontroller vid de inre gränserna (EUT L, 2024/268, 17.1.2024).

Ett snabbt återtagande av irreguljära migranter som grips i gränsområden kan uppnås genom **överföringsförfarandet**, ett instrument som infördes genom den reviderade kodexen om Schengengränserna. Flera medlemsstater ⁽⁵⁸⁾ arbetar med att komma överens om praktiska arrangemang för dess tillämpning, medan andra fortsätter att förlita sig på befintliga bilaterala återtagandeavtal.

Framöver kommer in- och utresesystemet och det kommande ikraftträdandet av instrumenten i den nya migrations- och asylpakten att avsevärt stärka de strukturella villkoren för att gradvis avskaffa kontrollerna vid de inre gränserna. Båda initiativen kommer att ge medlemsstaterna operativa verktyg för att hantera migrations- och säkerhetstrycket vid sina yttre gränser och motverka otillåtna förflyttningar inom Schengenområdet.

Kommissionen står fast vid sitt åtagande att upprätthålla principerna om fri rörlighet och säkerhet i hela Schengenområdet och kommer snart att avge yttranden i enlighet med den reviderade kodexen om Schengengränserna.

3. NYCKELN TILL KONSOLIDERING OCH VARAKTIGT GENOMFÖRANDE: FÖRVALTNINGEN AV SCHENGENSAMARBETET

I tidigare faser av Schengenintegrationen kunde systemet till stor del fungera genom att det fanns fastställda rutiner, praktiskt samarbete och en ett fast antagande om att länderna litade på varandra. Till följd av detta tenderade förvaltningen av Schengensamarbetet, som omfattar alla områden som gör det möjligt för Schengenområdet att fungera, att ha en stödjande snarare än central roll, i och den dagliga förvaltningen förlitade man sig mer på informell samordning än på en stark gemensam politisk ram.

Detta har förändrats i grunden. I dag är Schengen verksamt i en långt mer komplex och krävande miljö som präglas av geopolitisk instabilitet, nya säkerhetshot och tekniska störningar. I detta sammanhang kan Schengensamarbetets effektivitet och samstämmighet inte längre huvudsakligen förlita sig på informella arrangemang. Såsom erkänns i Schengenförklaringen ⁽⁵⁹⁾ kräver en förstärkning av Schengenområdet under nuvarande förhållanden en styrning som är mer strukturerad, mer kollektiv och mer fast förankrad på politisk nivå, vilket säkerställer tydlighet, samordning och en gemensam strategisk inriktning. **Att stärka den nationella förvaltningen av Schengensamarbetet** är därför den viktigaste förutsättningen för att säkerställa att Schengenområdet kan reagera effektivt på såväl dagens som framtidens utmaningar.

⁽⁵⁸⁾ Schengenutvärderingarna av Österrike, Rumänien och Slovenien bekräftar att förhandlingarna om genomförandet av förfarandet ännu inte har inletts.

⁽⁵⁹⁾ Schengenförklaringen antogs av rådet den 12 juni 2025 och bekräftade på nytt medlemsstaternas åtagande att bevara Schengenrådets integritet, Europeiska unionens råd, Schengenförklaringen, antagen den 12 juni 2025 (<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10068-2025-INIT/sv/pdf>).

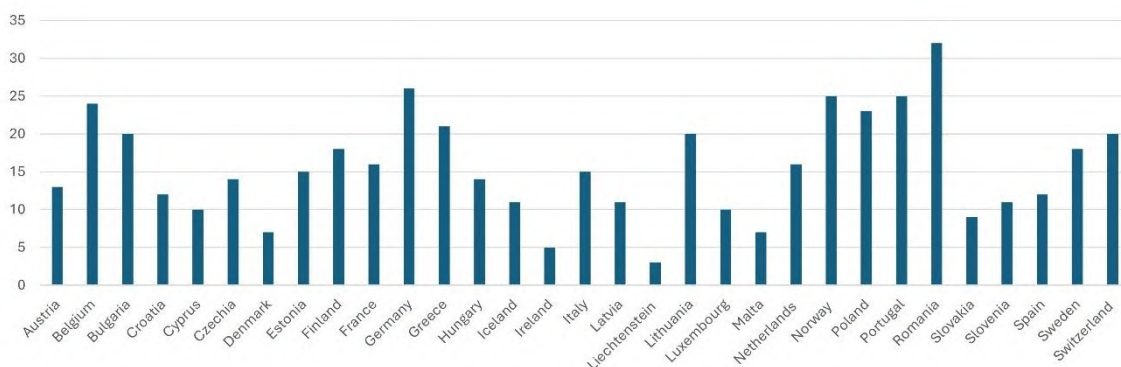
3.1 Förstärkt förvaltning av Schengensamarbetet

Resultattavlan för Schengen 2025 ⁽⁶⁰⁾ ger en variationsrik bild av hur medlemsstaterna bidrar till Schengenområdet funktion:

Aggregerad resultattavla från december 2025

Även det uppenbart gjorts framsteg på många områden kvarstår skillnader, vilka leder till operativa brister och säkerhetsbrister. Samtidigt kan det ömsesidiga förtroendet mellan medlemsstaterna undergrävas om ansvaret inte upprätthålls konsekvent, vilket påverkar Schengenrådets kollektiva styrka och enighet ⁽⁶¹⁾. I likhet med tidigare år spelade Schengenregelverkets utvärderings- och övervakningsmekanism under 2025 en central roll för att identifiera förbättringsområden och främja en kultur av gemensamt ansvar mellan medlemsstaterna. Mekanismen, som omfattar mer än 500 experter från alla Schengenstater, gör det möjligt att effektivt och i rätt tid identifiera brister samt bästa praxis och innovativa lösningar. Denna bästa praxis kombineras i en särskild förteckning ⁽⁶²⁾ som kan tillhandahålla användbara lösningar och tjäna som inspiration för medlemsstaterna.

Antal utvalda experter per medlemsstat för 2026

⁽⁶⁰⁾I den aggregerade resultattavlan för Schengenläget poängsätts och visualiseras Schengenstaternas övergripande genomförande av rekommendationerna från Schengenutvärderingarna. I enlighet med den metod som överenskomms med medlemsstaterna i december 2023 är den uppdelad i sex politiska dimensioner som var och en berör viktiga aspekter av Schengenrådets effektiva funktion. På grundval av de individuella resultattavlorna för Schengen, där medlemsstaternas genomförande av rekommendationerna poängsätts, illustreras den genomsnittliga poängen per dimension i Schengenområdet.

⁽⁶¹⁾Att tillhandahålla läglig och kvalitativ rapportering om de åtgärder som vidtagits för att ta itu med de brister som konstaterats under utvärderingen är en förutsättning för att Schengenregelverkets utvärderings- och övervakningsmekanism ska fungera väl.

⁽⁶²⁾Arbetsdokumentet från kommissionens avdelningar, 2026 års förteckning över bästa praxis som identifierats inom ramen för Schengenregelverkets utvärderings- och övervakningsmekanism.

I utvärderingsverksamheten 2025⁽⁶³⁾, inbegripet den riktade övervakningsverksamheten⁽⁶⁴⁾ och de nyligen inledda dialogerna om Schengenövervakning⁽⁶⁵⁾, betonades behovet av att medlemsstaterna stärker sina nationella ramar för förvaltning av Schengensamarbetet och därigenom säkerställer effektiv samordning, tydlig strategisk planering och fullständig anpassning mellan nationella prioriteringar, operativa behov och EU-finansiering. Dessa processer har stärkt det dagliga genomförandet av Schengensamarbetet, med stöd av pågående utbyten med Schengensamordnaren⁽⁶⁶⁾.

Vissa medlemsstater har gjort betydande framsteg på detta område, och tolv medlemsstater⁽⁶⁷⁾ har utsett nationella Schengensamordnare. Dessutom visade **Rumäniens första periodiska Schengenutvärdering** efter landets fullständiga integrering i Schengenområdet resultaten av en förstärkt omfattande nationell förvaltningsmodell för Schengensamarbetet, som säkerställer en hög beredskapsnivå genom att integrera institutionella arrangemang, strategisk planering, nationella mekanismer för kvalitetskontroll och såväl politisk som operativ samordning.

Trots dessa framsteg står flera medlemsstater fortfarande inför stora utmaningar när det gäller att genomföra förvaltningen av Schengensamarbetet på ett effektivt sätt. Ramarna för förvaltning av Schengensamarbetet är fortfarande fragmenterade, med ansvarsområden som är spridda över flera myndigheter och utan en tydlig central samordningsfunktion. Detta speglar ett bredare mönster där Schengens genomförande fortsätter att förvaltas genom isolerade nationella arrangemang, med otillräcklig integrering av ansvar, samordning och tillsyn.

En effektiv förvaltning av Schengensamarbetet börjar med **starka nationella förvaltningsstrukturer** som drar nytta av de åtgärder som redan vidtagits av den europeiska integrerade gränsförvaltningen⁽⁶⁸⁾. De mest avancerade nationella förvaltningsmodellerna har uppvisat fyra centrala inslag. För det första krävs **en samordnad strategi** för den nationella förvaltningen av Schengensamarbetet, som inbegriper kartläggning och sammanförande av alla berörda parter, tydligt definierade roller och ansvarsområden på politisk, administrativ och operativ nivå, inrättande av formella samordningsmekanismer och utnämning av en nationell Schengensamordnare med tillräckliga tillsynsbefogenheter. För det andra krävs **en övergripande och strategisk ram** för att fastställa en enhetlig vision på medellång och lång sikt för Schengenområdets

⁽⁶³⁾ Under 2025 genomförde kommissionen det årliga utvärderingsprogrammet som utmynnade i Schengenlandsrapporter för Bulgarien, Österrike, Rumänien, Slovenien och Schweiz, som snart kommer att antas. Europeiska kommissionen, Schengenregelverkets utvärderings- och övervakningsmekanism (https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/schengen/schengen-area/schengen-governance/schengen-evaluation-and-monitoring_en).

⁽⁶⁴⁾ I Grekland, Frankrike, Italien och Cypern.

⁽⁶⁵⁾ Dessa dialoger syftar till att förbättra processen för att utvärdera och övervaka medlemsstaternas genomförande av Schengenstandarderna och är inriktade på att främja engagemang och förbättra den nationella förvaltningen av Schengensamarbetet genom strukturerade diskussioner under ledning av landssamordnare, ta itu med viktiga utmaningar, säkerställa snabb rapportering och uppföljning av rekommendationer och underlätta tekniska utbyten för att lösa kvarstående problem.

⁽⁶⁶⁾ Dessa insatser har också gjort det möjligt för kommissionen att bedöma medlemsstaternas framsteg. Efter de senaste bedömningarna av medlemsstaternas uppföljningsrapporter avslutar kommissionen genom dessa rapporter Luxemburgs, Portugals och Sveriges handlingsplaner på viseringspolitikens område, i enlighet med artikel 21.3 i förordningen om Schengenregelverkets utvärderings- och övervakningsmekanism.

⁽⁶⁷⁾ Belgien, Bulgarien, Tjeckien, Frankrike, Kroatien, Cypern, Lettland, Litauen, Österrike, Portugal, Rumänien och Finland.

⁽⁶⁸⁾ Den europeiska integrerade gränsförvaltningen syftar till att säkerställa en enhetlig och samordnad förvaltning av EU:s yttre gränser genom gemensamma insatser, delade resurser och strategiska partnerskap.

funktion, som bygger på befintliga sektoriella strategier. För det tredje krävs **en sammanhängande vision för operativ uppföljning**, som omsätter strategiska mål i konkreta åtgärder med tydliga tidsfrister, tilldelade ansvarsområden och lämpliga resurser, för att säkerställa ett strukturerat genomförande, för att uppnå verkliga resultat. Slutligen måste en stark nationell styrning åtföljas av **tillräcklig kapacitet** som möjliggör ett effektivt genomförande av Schengenförpliktelserna. Genom att vidta dessa åtgärder kan medlemsstaterna säkerställa ett effektivt nationellt ansvar och stärka Schengens enhetlighet på EU-nivå.

Det är inte bara enskilda nationella angelägenheter som står på spel, eftersom Schengenområdet styrka är beroende av varje medlemsstats ansvar gentemot varandra. Utvärderingarnas verkliga värde ligger i deras förmåga att omsätta resultaten i gemensamma slutsatser på EU-nivå. 2026 kommer kommissionen att fortsätta att stödja medlemsstaterna i detta arbete för att stärka förvaltningen av Schengensamarbetet genom Schengenregelverkets utvärderings- och övervakningsmekanism, bland annat med utvärderingsverksamhet i Tyskland, Belgien, Nederländerna och Liechtenstein⁽⁶⁹⁾. Medlemsstaterna kommer också att få vägledning och resurser för att stärka sina nationella förvaltningsramar samt ekonomiskt stöd inom ramen för en särskild ansökningsomgång för instrumentet för ekonomiskt stöd för gränsförvaltning och viseringspolitik.

3.2 Genomförande av Schengen genom riktad EU-finansiering

En förstärkning av den nationella förvaltningen av Schengensamarbetet bör gå hand i hand med en strategisk användning av EU-medel. Detta är särskilt viktigt i förberedelserna inför nästa fleråriga budgetram 2028–2034. Genom kommissionens förslag om finansiering av Schengeninitiativ inom ramen införs ett starkare fokus på resultat och strategisk användning av EU-medel, även om det fortfarande måste godkännas av Europaparlamentet och rådet. I detta sammanhang kommer **EU-finansiering** att bidra till att stödja nationell förvaltning av Schengensamarbetet och nationella åtgärder, på ett samordnat och riktat sätt, helt i linje med de strategiska prioriteringar som fastställdes under Schengenutvärderingarna.

I takt med att förberedelserna inför nästa fleråriga budgetram fortsätter är det viktigt att koppla samman de strukturreformer som identifierats i Schengenutvärderingarna och de övergripande Schengenprioriteringar som fastställts för cykeln 2026–2027 med programplaneringen av EU-finansiering på området inrikes frågor genom planerna för nationellt och regionalt partnerskap för att omsätta EU:s mål i nationella investerings- och reformagendor.

3.3 Fullbordande och utvidgning av Schengenområdet

Schengensamarbetet är utformat som en gemensam ram, där gemensamma regler, standarder och ansvarsområden gäller på samma sätt i alla deltagande medlemsstater.

I ett alltmer komplext geopolitiskt sammanhang bidrar **Cypern** på ett unikt sätt till att stärka den gemensamma situationsmedvetenheten om risker och möjligheter i sin region, och bidrar samtidigt med erfarenheter som stärker den kollektiva kapaciteten när det gäller gräns-, migrations- och säkerhetsfrågor. I detta sammanhang genomförde kommissionen en Schengenövervakningsverksamhet i december 2025 för att bedöma Cyperns beredskapsnivå och stödja nästa steg mot landets fullständiga anslutning till Schengenområdet. Betydande framsteg gjordes under 2025, då de cypriotiska myndigheterna genomförde betydande reformer och åtgärder i linje med de högsta

⁽⁶⁹⁾ Europeiska kommissionen, Schengenregelverkets utvärderings- och övervakningsmekanism – Migration och inrikes frågor, (https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/schengen/schengen-area/schengen-governance/schengen-evaluation-and-monitoring_en).

Schengenstandarderna. **Irland** har fortsatt arbetet med att visa sin beredvillighet att fullt ut tillämpa de delar av Schengenregelverket som rör den inre säkerheten i Schengenområdet.

Det är också nödvändigt att fortsätta att fördjupa det strukturerade samarbetet med utvidgningsparterna. Eftersom **EU:s kandidatländer är Schengenkandidatländer** är det viktigt att säkerställa att Schengenberedskapen systematiskt integreras i EU-anslutningsprocessen. Det första steget på vägen mot Schengenmedlemskap är att inrätta robusta ramar för förvaltningen av Schengensamarbetet på nationell nivå. Därför har kommissionen redan **fördjupat sitt samarbete med utvidgningsländerna**. Tillsammans med Frontex och experter från medlemsstaterna höll kommissionen i februari 2026 det första informationsmötet om förvaltningen av Schengensamarbetet för utvidgningsländerna. Montenegro stod värd för detta initiativ, som gav praktisk vägledning om hur man bygger upp effektiva nationella samordningsstrukturer. Mötet var även en bekräftelse på det starka intresset från utvidgningsländerna och det betonade mervärdet av tidiga och strukturerade förberedelser. Samtidigt finns det ett intensifierat fokus på tidiga Schengenförberedelser i förhandlingarna, med en noggrann övervakning av utvecklingen och genomförandet av Schengenhandlingsplanerna hos utvidgningsparterna och tillhandahållande av landsspecifikt tekniskt bistånd för att stödja kandidatländerna i denna process.

4 NÄSTA STEG

Att konsolidera resultaten och åtgärda eventuella återstående brister kommer att säkerställa att Schengenområdet förblir vaksamt och väl förberett, eftersom snabbt föränderliga geopolitiska förhållanden i hög grad skulle kunna påverka dynamiken på migrations- och säkerhetsområdet. Inför Schengencykeln 2026–2027 uppmanar kommissionen Schengenrådet att godkänna följande prioriteringar vid sitt nästa möte i juni 2026.

Prioriterade genomförandeåtgärder för Schengencykeln 2026–2027

1. Att stödja Schengenrådets yttre dimension

På EU-nivå:

- Föreslå en **översyn av viseringskodexen** med riktade åtgärder för att stärka EU:s säkerhet.
- Stärka **EU:s globala konkurrenskraft** genom att vidareutveckla ömsesidigt fördelaktiga partnerskap med viktiga länder för att locka talanger inom innovation.

2. Att säkerställa en integrerad yttre gräns för ett säkert Schengenområde

På nationell nivå måste Schengenstaterna göra följande:

- Påskynda **digitaliseringen** av förfaranden och utvecklingen av stora it-system, bland annat deras interoperabilitet. Fortsätta det effektiva genomförandet av in- och utresesystemet vid alla gränsövergångsställen, bland annat genom att på ett adekvat sätt införa alla funktioner, förkorta handläggningstiderna, öka antalet automatiserade lösningar vid gränserna och förbättra registreringen av och kvaliteten på biometriska uppgifter. Säkerställa en väl förberedd lansering av Etias med lämplig testning och nödvändiga resurser på plats.
- Fortsätta att förbättra **in- och utresekontrollernas kvalitet och effektivitet** genom att fullt ut utnyttja befintliga system och deras interoperabilitet samt vidareutveckla den nationella kapaciteten för gränsövervakning, inbegripet utbildning och infrastruktur.

- Säkerställa en hög grad av **situationsmedvetenhet** och en djup förståelse av hot och framväxande utmaningar genom att konsolidera evidensbaserat och underrättelsestyrt beslutsfattande.
- Säkerställa ett effektivt genomförande av **screeningförordningen** genom att anslå resurser och kapacitet, vilket omfattar att inrätta en oberoende övervakningsmekanism.
- Stärka och vidareutveckla **beredskapsplaneringen** för att öka insatsförmågan i krissituationer och säkerställa högre beredskap genom att främja en mer europeisk strategi.

3. Att förbättra effektiviteten i systemen för återvändande

På nationell nivå måste Schengenstaterna göra följande:

- Säkerställa ett faktiskt genomförande av **gränsförfarandet för återvändande**.
- Stärka den **operativa kapacitet och de verktyg** som krävs för att stödja återvändande- och återanpassningsprocessen, inbegripet tillräcklig kapacitet för återvändandeförfaranden, samt modernisera verktyg och system såsom systemen för hantering av återvändandeärenden och dra full nytta av funktionerna i Schengens informationssystem.
- Utnyttja **stödet från Frontex** och aktivt hantera utmaningar när det gäller att tillgodose behoven av utplacering av återvändandespecialister.

4. Att konsolidera den operativa ramen för samarbete kring inre säkerhet

På EU-nivå:

- Påskynda arbetet i den **informella expertgruppen för gränsöverskridande operativt brottsbekämpande samarbete** genom att hantera gemensamma insatser, gränsöverskridande övervakning och säker kommunikation.
- Fortsätta den **strukturerade dialog som främjas av Schengensamordnaren** med alla medlemsstater som berörs av eller påverkas av kontroller vid de inre gränserna i syfte att gradvis avskaffa kontrollerna.

På nationell nivå måste Schengenstaterna göra följande:

- Slutföra det rättsliga och operativa genomförandet av direktivet om informationsutbyte, däribland genom fullt fungerande **enda kontaktpunkter** och främjande av **systematisk användning av Europols informationssystem**, exempelvis Siena.
- Dra full nytta av alla **förbättrade funktioner** i Schengens informationssystem.
- Åtgärda **behoven av personalresurser och teknisk kapacitet (inbegripet utbildning och digital infrastruktur)** för att matcha de operativa behoven.
- **Maximera användningen** av alla instrument som görs tillgängliga genom den **reviderade kodexen om Schengengränserna** för att fasa ut kontrollerna vid de inre gränserna. Fördjupa regionala samarbetsinitiativ och stärka den gemensamma operativa kapaciteten genom att **utvidga ramarna för brottsbekämpande samarbete**.

5. Att stärka förvaltningen av Schengensamarbetet

På EU-nivå:

- Säkerställa konsolideringen av resultaten och genomförandet av de prioriteringar som fastställs i denna rapport, inbegripet genom **mer systematiska landsspecifika diskussioner** och med strategisk finansiering inom ramen för nästa fleråriga budgetram.
- Slutföra **Cyperns** anslutning till Schengenområdet.
- Slutföra de förfaranden som krävs för ett fullständigt genomförande av de Schengenregler som är relevanta för den inre säkerheten i **Irland**.
- Fortsätta det starka samarbetet med **utvidgningsländerna**.

På nationell nivå måste Schengenstaterna göra följande:

- **Förbättra de nationella ramarna för förvaltning av Schengensamarbetet**, med utgångspunkt i de avancerade nationella förvaltningsmodellerna, under tillsyn av en utsedd nationell **Schengensamordnare**.